

DİL ARAŞTIRMALARI

Journal of Language Studies

Yıl: 15, Dönem: 2021/Bahar, Sayı: 28

ISSN 1307-7821 | e-ISSN 2757-8003

YAYIN DEĞERLENDİRME
Review

The Oxford Guide to the Transeurasian Languages

Robbeets, Martine; Savelyev, Alexander (2020). *The Oxford Guide to the Transeurasian Languages*. United Kingdom: Oxford University Press. 976 pp. ISBN: 9780198804628

Zeynep Gençer Baloğlu

Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

Yabancı Diller Bölümü, Denizli / Türkiye

✉ gencertzeynep@gmail.com

📄 0000-0001-6769-7015

Atıf

Citation

Gençer Baloğlu, Zeynep (2021). The Oxford Guide to the Transeurasian Languages. *Dil Araştırmaları*, 28: 219-222.

Başvuru

Submitted

13.04.2021

Revizyon

Revised

11.05.2021

Kabul

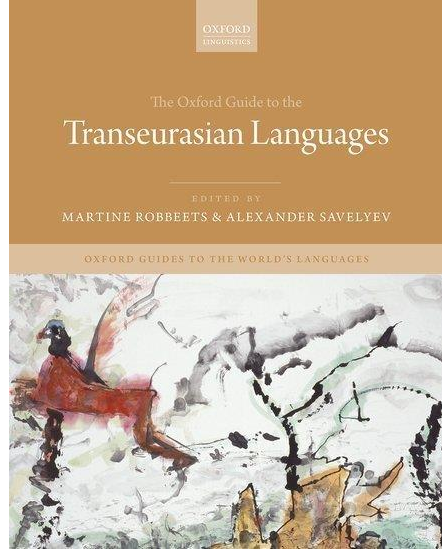
Accepted

11.05.2021

Çevrimiçi Yayın

Published Online

31.05.2021

XVIII. yüzyılda Ural-Altay dil birliği olarak ortaya çıkan, XIX. yüzyılda Altay dilleri kuramı olarak devam eden Türk, Moğol ve Tunguz dillerine Japonca ve Korecenin de dahil edilmesiyle bu diller arasındaki genetik akrabalığı inceleyen kuram, XXI. yüzyılda Transavasya Dilleri olarak anılmaya başlanmıştır. Transavasya Dilleri Teorisi'ni Altay Dilleri Teorisi'nden ayıran en önemli özellik, zikredilen dillerin genetik akrabalığı konusunu fiil morfolojisi üzerinden tartışmaya sunmasıdır. Transavasyacılar karşılaştırılan fiillerdeki ortaklığın genetik akrabalığa mı, toplumlar

arası etkileşimden kaynaklı dil ilişkilerine mi yoksa şansa mı bağlı olduğunu tespit etmek için 2000’li yılların başından beri farklı ölçüm araçları kullanarak, yeni metotlar geliştirerek yoğun çalışmalar sürdürmektedir. İnceleme yazımıza konu olan bu eser, Türk, Moğol, Tunguz, Kore ve Japon dillerinden oluşan Transavasya Dillerini inceleyen, kullanılan yöntem ve teknikler ile elde edilen verileri okura tanıtan bir başvuru kitabıdır.

The Oxford Guide to the Transeurasian Languages / Transavasya Dilleri Oxford Kılavuzu adlı bu eser, Oxford Üniversitesi yayınlarının Oxford Dünya Dilleri Kılavuzları Serisi’nin ikinci kitabı olarak Ağustos 2020’de yayımlanmıştır. Martine Robbeets ve Alexander Savelyev’in editörlüğünde hazırlanan ve beş bölümden oluşan bu kitaba, her biri kendi alanında uzman elli beş bilim insanı katkı sağlamıştır. Belçikalı bilim insanı Martine Irma Robbeets, Korece (Lieden University, Hollanda) ve Japonca (KU Leuven, Belçika) çalışmaları ile iki ayrı alanda master derecesi aldıktan sonra Lieden Üniversitesi’nde karşılaştırmalı dilbilim alanında doktor olmuştur. Robbeets’in doktora tezi 2005 yılında “*Is Japanese related to Korean, Tungusic, Mongolic and Turkic? / Japonca Kore, Tunguz, Moğol ve Türk Dilleri ile Bağlantılı mıdır?*” adıyla kitaplaştırılmış ve bu sorunun cevabı kitabın sonunda “Evet” olarak verilmiştir. Robbeets, Japonca, Korece, Tunguz, Moğol ve Türk dillerini, Bouckaert ile birlikte Bayes Kuramı’na göre filogenetik analizlerle ortaya koydukları verilerden hareketle “Transavasya Dilleri” olarak adlandırmıştır ve çalışmalarını bu adlandırma üzerinden yürütmektedir. Doktorasını karşılaştırmalı tarihsel dilbilim alanında yapan Alexander Savelyev, Çuvaşça ve Sibirya grubu Türk dilleri üzerinde uzmanlaşmıştır. Fin-Ugor dilleri ve Türk dillerinin söz varlığı üzerine çalışmaları bulunmaktadır. Türk dillerindeki mevcut sınıflandırmaları, temel söz varlığına filogenetik analizler uygulayarak yeniden ele almaktadır. Türk, Moğol, Tunguz dillerinin tarım ile ilgili söz varlıklarını karşılaştıran çalışmaları bulunmaktadır. Robbeets ve Savelyev’in editörlüğünde hazırlanan kitap beş bölümden oluşmaktadır.

Eserin birinci bölümünde *Sources and Classification / Kaynaklar ve Sınıflandırma* ana başlığı altında Transavasya dillerinin tarihî kaynakları ve tarihî dönemlerinin ayrımı, bu dillerin sınıflandırılması ile tipolojik özellikleri üç ayrı alt kısımda verilmiştir. *Historical Sources and Periodization / Tarihî Kaynaklar ve Dönemlendirme* kısmında Japon ve Kore dilleri (Marc Miyake) ile Tunguz, Moğol ve Türk dillerinin (Volker Rybatzki) tarihî kaynakları ve dönemleri yer almaktadır. *Genealogical Classification / Genetik Sınıflandırma* kısmında öncelikle Robbeets tarafından Transavasya dillerinin genel bir sınıflandırması yapılmış, ardından sırasıyla Japon (Elisabeth De Boer), Kore (Kyou Dong Ahn ve Jaehoon Yeon), Tunguz (Lindsay J. Whaley ve Sofia Oskolskaya), Moğol (Hans Nugteren) ve Türk (Lars Johanson) dillerinin sınıflandırmalarına yer verilmiştir. Ayrıca Türk dillerinin bir de Bayes Kuramına göre (Alexander Savelyev) sınıflandırılması yapılmıştır. Bu bölümün son kısmını oluşturan *Typology / Tipoloji* başlığı altında ise Transavasya dillerinin genetik mirası (Martine Robbeets) ve bu dil birliğinin nicel verilere dayalı tipolojik profili (Natalia Hübler) konularına yer verilmiştir.

Eserin ikinci bölümünün ana başlığı *Individual Structural Overviews / Münferit Yapısal İncelemeler* olarak belirlenmiş, Transavasya dil ailesinde yer alan bazı dillerin ve bu dillerin diyalektlerinin yapıları tanıtılmıştır. Üzerine inceleme yapılan diller ve

inceleme başlıkları şunlardır: “Japanese and mainland dialects / Japonca ve anakara diyalektleri (Masayoshi Sibatani)”, “Amami and Okinawa, the North Ryukyuan languages / Amami ve Okinawa, Kuzey Ryukyu dilleri (Yuto Niinaga)”, “Miyako, Ishigaki, and Yonaguni, the Southern Ryūkyūan languages / Miyako, Ishigaki ve Yonaguni, Güney Ryukyu dilleri (John R. Bentley)”, “Korean and Korean dialects / Korece ve diyalektleri (Ho-Min Sohn)”, “Jejudo Korean / Jejudo Korecesi (Ubong Shin, Jieun Kiaer ve Jiyong Shin)”, “Xibe and the Manchuric languages / Sibe ve Manchu dilleri (Taeho Jang)”, “Even and the Northern Tungusic languages / Even ve Kuzey Tunguz dilleri (Brigitte Pakendorf ve Natalia Aralova)”, “Nanai and Southern Tungusic languages / Nanai ve Güney Tunguz dilleri (Sofia Oskolskaya)”, “Dagur / Dagur (Yohei Yamada)”, “Khalkha Mongolian / Halha Moğolcası (Jan-Olof Svantesson)”, “Oirat and Kalmyk, the Western Mongolic languages / Oyrat ve Kalmuk, Batı Moğol dilleri (Ágnes Birtalan)”, “The Northwestern Turkic (Kipchak) languages / Kuzeybatı Türk dilleri (Kıpçak) (Éva Á. Csató ve Lars Johanson)”, “Turkish and the Southwestern Turkic (Oghuz) languages / Türkçe ve Güneybatı Türk dilleri (Oğuz) (Jaklin Kornfilt)”, “Uyghur and Uzbek, the Southeastern Turkic languages / Uygur ve Özbek, Güneydoğu Türk dilleri (Abdurishid Yakup)”, “Sakha and Dolgan, the North Siberian Turkic languages / Saha ve Dolgan, Kuzey Sibirya Türk dilleri (Brigitte Pakendorf ve Eugénie Stapert)”, “Chuvash and Bulgharic languages / Çuvaş ve Bulgar dilleri (Alexander Savelyev)”.

Üçüncü bölüm *Comparative Overviews / Karşılaştırmalı İncelemeler* başlığını taşımaktadır. Bu bölüm genel olarak Transavasya dillerinin fonolojik, morfolojik, sentaktik, leksikolojik ve semantik değerlendirmelerinden meydana gelmektedir. *Fonoloji* kısmında; Transavasya dillerinin ünsüz sistemi (Allan R. Bomhard) ve ünlü sistemi ile ünlü uyumu konuları (Andrew Josaph, Seongyeon Ko ve John Whitman) karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. *Morfoloji* kısmında; fiil yapısı (Martine Robbeets), isim yapısı (Ilya Gruntov ve Olga Mazo) ve son olarak zamir sistemi (Michael Schwarz, Ondrej Srba ve Václav Blazek) karşılaştırmalı olarak verilmiştir. *Sentaks* kısmında; isim öbekleri, isim tamlamaları ve isim cümleleri (Irina Nevskaya ve Lina Amal), fiil kategorisi ve son olarak karmaşık yapılar (Andrej Malchukov ve Patryk Czerwinski) incelenmiştir. *Leksikoloji ve Semantik* kısmında Transavasya dillerinin temel sözcükleri (Martine Robbeets), sayıları (Václav Blazek) ve akrabalık terimleri (Milan Van Berlo) konu edilmiştir.

Dördüncü bölüm *Areal versus Inherited Connections / Bölgesel vs Genetik Bağlantılar* başlığı altında, önceki bölümlerde değinilen benzer yapıların aynı kökten gelip gelmediği üzerine bir dizi tartışmanın yapıldığı bölümdür. Bu bölümde yer alan konu başlıkları şöyledir: “Contact between genealogically related languages: The case of Old Korean and Old Japanese / Genetik akrabalığı bulunan diller arasında dil etkileşimi: Eski Korece ve Eski Japonca Örneği (Alexander T. Francis-Ratte ve J. Marshall Unger)”, “Form and pattern borrowing across Siberian Turkic, Mongolic and Tungusic languages / Sibirya Grubu Türk dilleri, Moğol ve Tunguz dillerinde biçim ve örüntü ödünçlemeleri (Gregory D. S. Anderson)”, “Transeurasian as a continuum of diffusion / Yayılma süreci bakımından Transavasya dilleri (Edward Vajda)”, “Beck-Wichmann-Brown evaluation of lexical comparisons for the Transeurasian proposal /

Transavasya önerisi için sözcüksel karşılaştırmaların Beck-Wichmann-Brown Yaklaşımı ile değerlendirmesi (Cecil H. Brown)”

Son bölüm olan beşinci bölümde “*Interdisciplinary Perspectives on the Identity of Transeurasian / Transavasyalı Kimliğine Dair Disiplinlerarası Bakış Açıları*” başlığı altında Transavasya dillerini konuşanların kimlikleri arkeolojik, genetik ve antropolojik açıdan değerlendirilmiştir. Bu bölümde beş kısım bulunmaktadır. “The homelands of individual Transeurasian proto-languages / Her bir Transavasya proto dilinin ana yurdu (Martine Robbeets, Juha Janhuen, Alexander Savelyev ve Evgeniya Korovina)” başlıklı kısımda bu dil birliği içinde yer alan dillerin her birinin konuşulduğu coğrafya, konuşulduğu zaman aralığı ve kullanılan tarım terminolojisi hakkında tespit edilen veriler değerlendirilmiştir. “The Transeurasian homeland: Where, what and when? / Transavasya / Transavasyalıların ana yurdu: Nerede, ne zaman yaşadılar ve onları birbirinden koparan ne oldu?” başlığında ise bir önceki kısımdan farklı olarak münferit dilleri değil, dil gruplarını (Proto-Transavasya, Proto-Altay, Moğol-Türk, Japon-Kore dilleri) yine benzer bir düzende ele alınmıştır. Bu dil ailelerinin konuşurları, anayurtları ve tarım terimleri incelenmiştir. Bölümde yer alan diğer konu başlıkları şunlardır: “Transeurasian unity from a population-genetic perspective / Nüfus genetiği açısından Transavasya birliği (Choongwon Jeong, Chuan-Chao Wang ve Chao Ning)”, “Transeurasian unity from an archaeological perspective / Arkeolojik açıdan Transavasya birliği (Tao Li)”, “Language dispersals and the ‘Secondary Peoples’ Revolution’: A historical anthropology of the Transeurasian unity / Dil dağılımları ve “İkincil Halk Devrimi”: Transavasya birliğinin tarihsel bir antropolojisi (Mark James Hudson)”

Altay dilleri araştırmacıları, çalışmalarında genellikle ses denklilikleri ve söz varlığını karşılaştırma konusu olarak ele alırken XXI. yüzyılda tanınmaya başlayan Transavasyacılar fiil morfolojisinin önemine dikkat çekerek hâlâ tartışmalı olan Altay Dilleri teorisine yeni bir bakış açısı getirmiştir. Eser, karşılaştırmalarda kullanılan yöntemler ve uygulamalar bakımından Türk, Moğol, Tunguz, Japon ve Kore dilleri araştırmacılarının yanı sıra karşılaştırmalı tarihsel dilbilim araştırmacıları için de bir kılavuz kitap olma özelliği taşımaktadır.